(H) برخه: د تولید موقیعت یا ځای

دوهم لوست:د خپل مال په شمول سره د نسبي برترئ او
ښیګڼي پیداکول
(Comparative Advantage, Including Your Own)

اصطلاح ګاني

- نسبتي غوره والیComparative advantage
- انساني پانګه Human capital
- د وخت یا فرصت قیمت Opportunity cost
- تخصص یا کاري ځانګړتیا Specialization

د نسبي برترۍ تیوری څه ده؟او د فرصت قیمت له څه نه عبارت دی؟

- علماء اقتصاد تیوری های را انکشاف میدهند که مردم چطور در مورد یک گزینه تصمیم می گیرند.
- با وجود آنکه تیوری همه چیزی ها بطور دقیق و و صراحت تشریح نمی کند، ولی حد اقل در مورد درک این امر که مردم چرا بعضی تصامیم مشخصی را نسبت به تصامیم دیگری اتخاذ می کند ، همکاری و کمک می کند.
- یکی از تیورهای مهم در تجارت بین المللی عبارت از تیوری برتری و مزیت نسبی (comparative advantage) می باشد.

تیوری برتری نسبی چه بوده؟ و هزینه فرصت عبارت از چه است؟

- **(نسبي غوره والی (Comparative advantage)**،د خدماتو د سرته رسولو په لږ قیمت سره او یا هم د جنس د تولید کولوله توانایي نه نسبت نورو اشخاصو او هیوادونو ته عبارت دی.
- په دي معني چي د ګټو په لاس راوړل دي د هغه تجارت له لاري چي د خلکو او یا د هغه کمپنیو پواسطه چي تولید پلوري ، دا هغو وخت په لاس راځي چي هغوي په لږ قیمت سره تولید وکړي، او شیان له خلکو او کمپنیو څخه چي تولید کوي په ارزانه قیمت سره واخلي.
- ځني تجارتونه له خلکو او د نورو هیوادونو له شرکتونو سره صورت نیسي، په بل عبارت سره بین الملل تجارت (international trade) .

تیوری برتری نسبی چه بوده؟ و هزینه فرصت عبارت از چه است؟

- دواړه يعني خلک او هيواد د هغي شيانو په توليد کي تخصص لري چي په هغې کي نسبي غوره والی ولري.
- علما يا پوهان د اقتصاد تخصص(*specialization*) داسې تعريفوي، هغه شخص او هيواد چي نسبت خپل مصرف ته شيان او خدمتونه لږ توليدوي، او وروسته ځني شيان چي هغوي يي توليدوي هغه د نورو شيانو د مصرف لپاره راکړه ورکړه کوي.

تیوری برتری نسبی چه بوده؟ و هزینه فرصت عبارت از چه است؟

- د مثال یا بیلګي په توګه یو ډاکټره غذا یا خوراکه نه تولیدوي یا دا چي کورونه یا ودانۍ نه جوړوي، بلکي له خپلې لاسته راوړنې څخه چي د ډاکټر په حیث یي په لاس راوړي د خپل ضرورت وړ شیان له دهقان او یا کور جوړونکی څخه په لاس راوړي.
- په ورته ډول سره هیوادونه ځني خدمات او خپل شیان نورو هیوادونو ته صادروي یا لیږد کوي، او نور خدمتونه او شیان له هغوي څخه واردوي.

د فرصت مصرف (Opportunity cost) څه دی ؟

- د فرصت قیمت(Opportunity cost) له یو متبادل کار یا قیمت(alternative) نه عبارت دی چي باید په یاد کي وساتل شي تردي پوري چي د یوکار د سرته رسولو کي ډاډمنتوب صورت ونیسي. یا په بل عبارت سره د فرصت قیمت له هغو ګټو نه عبارت دي چي تاسې کولی شئ د عمل په کولو سره د هغې متبادل په لاس راوړئ. د مثال په توګه دفرصت قیمت کالج ته تلل له هغه پیسو نه عبارت دي چي تاسې یي شاید په لاس راوړي که چیري تاسي د کالج په عوض کار ته لاړ شئ. له یو پلوه تاسې د څلورو کلونو تنهواه یا معاش له لاسه ورکړ، ولي نا ویلي دي پاتي نه وي چي تاسې یو علمي معتبرسند په لاس راوړلی شئ. له بل پلوه تاسې هیله من یاست چي د رسمي کارونو په دوران کي زیاتي پیسي په لاس راوړئ، نو د خپل تعلیم شکر ویستونکی به وئ، چي ستاسي له وتلي مزدوري جبران کوي. بل مثال ددي موضوع عبارت دی له: د بیلګي په توګه که چیري یو کښت کونکی تصمیم نیسي ترڅو چي ګازري کښت کړي، پس د فرصت قمیت د هغي لپاره عبارت دی له متبادلو نباتاتو څخه چي شاید په عوض یي(رومیان، کچالو، خربوزه او نور) چي شاید وکرلی شي.

د نسبي غوره والی (comparative advantage) منابع کومي دي؟

- خلک او هیوادونه دواړه کولی شي چي د شیانو په تولید کي د تخصص په کارولو سره زیات مصرف د هغه شی په خاطر وکړي چي هغوي نسبي غوره والی لري او وروسته له نوور سره راکړه ورکړه وکړي ترڅو هغه شیان چي په مصرف یي رسوي، په لاس راوړي.
- مختلف هیوادونه نسبي غوره والی د مختلفو شیانو په تولید کي لري.

دري عمده دليلونه چي په نسبي غوره والی کي شتون لري عبارت دي له:

- د تکنالوژۍ په برخه کي پانګه اچول. ځني هيوادونه د تحقيقاتو، تکنالوژۍ په برخه کي(د اومه موادو د توليد وسايل، ساختمانونه او نور له مصرفي شيانو سره په مقايسه کي) چي نوي تکنالوژي يو له بل سره وصل کوي.
- تکنالوژي د کارګر انتفاع لوړه کړي دي.

دري عمده دليلونه چي په نسبي غوره والی کي شتون لري عبارت دي له:

- د توليد د نسبي عواملو تامين او تدارک- هیوادونه شاید چي په يوه يا زيات ساحو کي په شمول د لاندې ساحو لږ يا ډير ممناعتونه ولري:
  - طبيعي منابع – د کښت او کار لپاره ځمکه، د اومه غوړيو (crude oil)ځآی په ځآی کول او طبيعي ګاز ځآی په ځای کول او د هغه دريابونو يا سيندونو چي د برق د توليد لپاره پ کار وړل کيږي.
  - وړتيا لرونکي يا پوه او ماهر کارګر او هغه کارګر چي مهارت نه لري.
  - پانګه اچول - دکارخانو اوماشينونو په برخه کي.

دري عمده دليلونه چي په نسبي غوره والی کي شتون لري عبارت دي له:

- **د دولت خدمتونه او مقررات.**
  - د ترانسپورت زيربناوي(مواصلات) او مخابرات - لوي لاري، پلونه، هوايي ميدانونه، د ساحلي بندرونو نوعي، ټيلفون.
  - خدمتونه - د اکثره خدمتونو او شيانو د توليد او قيمت مصارف متاثره کوي.
  - قوانين او مقررات او قراردونو اجراکول، توليد او کارګر متاثره کوي، محيطي يا د چاپيريال قوانين او معيارونه د توليداتو قيمت متاثره کوي.

تکرار / خلاصه یا لنډیز

- هیوادونه او خلک یو له بل سره نسبي غوره والی لري په داسې صورت کي چي د هغوي شیانو تولید او خدمتونو فرصت نسبت بل هیواد یا اشخاصو ته ښکته وي.

تکرار / خلاصه یا لنډیز

- د نسبي غوره ولی (comparative advantage) دري عمده منابع عبارت دي له:
  - د تولید د عمده عواملو لکه ځمکې او کارګر زیاتیدل.
  - دولتي خدمتونه او مقررات، لکه د خلکو په جبري توګه تعلیم او تربیه او د کثافاتو یا ککړتیا کنترولول.
  - په تکنالوژۍ کي سرمایه ګذاري یا پانګه اچول.